

MONS. ANDREA CORDERO LANZA DI
MONTEZEMOLO

XVI. BENEDEK PÁPA CÍMERE

A középkortól kezdve általánossá vált a címerek használata a hadsereg, a nemesség között, így nagyon jól kifejlődött és kötötté vált a civil heraldika nyelve, ami mindezeket szabályozza. Ezzel párhuzamosan fejlődött az egyházi heraldikája is. Ez a civilekre vonatkozó szabályokat követi, ami a pajzsot illeti, ám szimbólumaiban és jellegében egyházi, vallásos jelekre utal aszerint, hogy milyen szent rendről, joghatóságról vagy méltóságról van szó. Kb. nyolc évszázada hagyomány már, hogy a pápáknak is van személyes címerük az Apostoli Szentszék jelképein kívül. Különösképpen a reneszánsz és az azt követő századokban vált olyan díszítő jellegűvé a Római Pápa címere, hogy az minden főművükön megjelent, amelyeket megvalósítottak. Pápai címerek jelennek meg így építé-

szeti alkotásokon, kiadásokon, dekrétumaikon és különböző dokumentumokon.

A pápák gyakran átvették családjuk címerét – ha volt nekik –, vagy olyan pajzsot terveztek, ami saját életképzeléseikre utalt: vagy annak jelei voltak; vagy a múltra vonatkozott és annak tapasztalataiból merített, vagy pontifikátusuk saját programjának elemeivel állt kapcsolatban. Máskor olyan elemeket alkalmaztak a pajzson, amit még püspökök korukból őriztek meg. Ugyanígy a pápává választott Joseph Ratzinger bíboros, aki a XVI. Benedek nevet vette fel, jelképekkel és jelentésekben gazdag címet választott magának, hogy egyéniségét és főpapságát ilyen formában is a történelemre hagyományozza.

A címer, mint ahogy az ismeretes, egy pajzsból áll, amely különböző jelképeket hord magán,

és olyan elemek veszik körül, amik kifejezik a méltóságot, a szintet, a címet, a joghatóságot stb. A XVI. Benedek pápa pajzsán kialakított kompozíció nagyon egyszerű: *kehely* alakú típus, ami az egyházi heraldikában igen elterjedt (egy másik népszerű forma a *lófej*, ami VI. Pál pápa címerpajzsa volt). XVI. Benedek pápa pajzsa belsejében követi a bíborosi pajzsok elrendezését, ami így a következő: *vörös alap, arannyal övezve*. Fő részeiben tehát vörös színű, a felső sarokból kiindulva párhuzamosan két függőny ereszkedik le „palástként”, melyek aranyból vannak. A palást vagy köpeny a *vallás jelképe*. Monasztikus lelkiségűt inspirált ez a jelkép, azok közül is leginkább a bencés rendtől. Sok rend vagy kongregáció választotta már magának a „palást” jelképet címerében, mint például a kármeliták, a domonkosok, még akkor is ha ez utóbbiak ettől jóval egyszerűbben értelmezték a jelkép szimbolikáját. XIII. Benedek Pietro Francesco Orsini (1724-1730), a Prédikátorok Rendjéhez tartozott, és a „domonkos köpenyt” választotta magának, ami fekete és fehér színű köpeny.

XVI. Benedek pápa pajzsa magán hordja azokat a szimbólumokat, amelyeket már mint Müncheni és Freising-i (Monaco e Frisinga) érsek, majd pedig mint

bíboros vezetett be. Most azonban az új kompozícióban újszerűen vannak elhelyezve. A címer fő részében, középen *vörös*. A pajzs legmértöbb pontján van elhelyezve egy nagy *arany* kagyló, aminek hármasszimbolikája van. Az első teológiai: a Szent Ágostonhoz fűződő legendára utal, amikor egy gyermekkel találkozott a tengerparton, aki egy kagylóval akarta a tenger összes vizét a homokba merni, mire ő megkérdezte, hogy mit csinál. Erre elmondta neki hiábavalónak tűnő kísérletét, s erre Ágoston megértette, hogy mennyire hiábavaló erőfeszítés is az Isten végtelenségét korlátozott emberi értelmünkbe merítgetni. A legendának van egy nyilvánvaló lelki szimbolikája, vagyis az Isten ismeretére hív az emberi képesség megfelelő alázatával, a teológiai tanítás kimeríthetlenségének tudatával. Másrészt, a kagyló századokon át jelképe volt a zarándokoknak: ezzel XVI. Benedek meg kívánja őrizni azt, hogy az egész világ nagy zarándoka legyen, mint elődje II. János Pál volt. Az a *casula*, melyet főpapságának megkezdésekor április 24-én viselt az általa celebrált ünnepi liturgián, szintén nagy kagyló formákkal volt díszítve. Ugyanakkor a Regensburg-hoz tartozó (Ratisburg) antik Schotten-i Monostor jelenlegi címerében is megtalálható a kagyló, amihez Joseph

Ratzinger lekileg nagyon kötődik.

A pajzsaknak „palásttal” elfoglalt területén található két, a bajor hagyományhoz köthető szimbólum, melyet Joseph Ratzinger 1977-ben mint Müncheni és Freising-i érsek az ő érseki címerébe beiktatott. A pajzs jobb részében (szemből balról) egy természetes mór fej található (barna színű) piros ajakkal, koronával és gallérral. Ez régi jelképe a freisingi egyházmegyének, mely a VIII. században született és 1818-ban vált metropoliai érsekséggé München és Freising névvel, VII. Piusz és Maximilián József bajor király konkordátuma után (1817. június 5.). A mór fej nem volt ritka az európai heraldikában. Még ma is megjelenik sok szardíniai vagy korzikai címerben és más nemes családi lobogókon. VII. Piusz pápa (Barnaba Gregorio Chiaramonti) címerében is három mór fej található. Az itáliai heraldikában a mórokat általában fejükön fehér szalaggal átkötvé és nem megkoronázva ábrázolták, a felszabadított rabszolgát jelezve ezzel, míg a germánban koronázva láthatjuk őket. A bajor hagyományban sokszor találkozunk a mór fejjel, aminek a neve *caput ethiopicum*, vagy *Frisingia mórja*.

A palást balján megjelenik egy medve, barna színű, ami egy csomagot visz a hátán. Egy régi hagyomány elbeszélése alapján, az

első freisingi püspök, szent Korbinianus (680 körül született Chartres-ban, Franciaországban, 730. szeptember 8-án halt meg) Róma felé utazva egy erdőn kellett áthaladnia, ahol egy medve támadt rá, ami lelökte őt a lováról. Ő azonban nemcsak kezessé tett az állatot, hanem annyira megszelídített, hogy az Rómáig hozta csomagját. Ezért ábrázolják tehát a medvét csomaggal a hátán. A jelkép leegyszerűsített értelmezése szerint az Isten kegyelmétől, a freisingi püspök által megszelídítettnek tekinti a medvét, a csomagot pedig a püspökség terhének látja.

A pápai címer pajzsát tehát – „címeresen” – a heraldika nyelvén a következőképpen lehet leírni: „vörös, arany köpennyel, ugyanolyan színű kagylóval. A palást jobb oldalán természetes mór fej vörös koronával és gallérral; a palást bal oldalán nyelvét öltő, fekete övvel terhet szállító természetes medve”.

A pajzs tehát, amint azt már említettük, annak a személynek a jelképiségéhez kötődik, aki azt hordozza, annak egyéniségéhez, hagyományaihoz, életcéljaihoz, amelyek őt inspirálják és vezetnek. A különböző magasságot jelentő szintek, amelyek az illető méltóságát, a joghatóságát fejezik ki, a pajzs körül jelennek meg. Emberemlékezet előtti hagyomány, hogy

a Római Pápa címerében a pajzsot „keresztelve” (ill. Szent András keresztjének formájában) azt körülvéve két kulcsot hord, melyek egyike arany, a másik pedig ezüst: sok szerző úgy értelmezi ezeket, mint a lelki és az időbeli hatalom jelképeit. A pajzs mögött vagy felett jelennek meg látható módon. Máté evangéliuma elbeszéli, amint Krisztus Péternek mondja: „Neked adom a mennyek országának kulcsait. Amit megkötsz a földön, meg lesz kötve a mennyekben is, és amit feloldasz a földön, föl lesz oldva a mennyekben is” (Mt 16,19). A kulcsok tehát tipikus jelei Krisztus Péternek és utódainak adott hatalmának, ezért indokoltan jelennek minden pápai címeren.

A civil heraldikában mindig megtalálható a pajzs felett egy fejfedő, általában egy korona. Az egyházi heraldikában is megjelenik valamilyen fejdísz, nyilvánvalóan tipikusan egyházi jellegű. A pápák esetében antik időktől kezdve megjelenik a „tiara”. Kezdetben egy zárt „föveg” volt. 1130-tól kezdve korona is kísérté, az egyház államain gyakorolt hatalmának jeleként. VIII. Bonifác 1301-ben, a francia királlyal, Szép Fülöppel való összeütközésekor egy második koronát is hozzátett, hogy ezzel is kifejezze lelki hatalmát, amely a világi felett áll. XII. Benedek volt az, aki 1342-

ben egy harmadik koronát is hozzáillesztett azért, hogy hangsúlyozza a pápa morális hatalma minden világi királyság felett áll, és ezzel megerősítse Avignone elfoglalását. Idővel elveszítve világi és időbeli jellegét, a három koronával díszített tiara a pápa hatalmának hármasságát maradt kifejezni: a Szent Rendekben, a Joghatóságban és a Tanítóhivatalban. Az utóbbi századokban a pápák az ünnepi pontifikális ceremóniákon használták a tiarát, legfőképpen pedig „megkoronázásukkor”, pápaságuk megkezdésekor. VI. Pál is erre az alkalomra használta a milánói egyházmegyétől kapott értékes tiarát, majd – mint ahogy azt XI. Piusz is tette – jótékonyági célra ajánlotta fel, és elkezdte a ma is használatos egyszerű „mitra” (vagy „mitria”) viselését, amit olykor ékesen, drágakövekkel is díszítenek. Emellett azonban meghagyta a „tiarát” címerében az egymást keresztelő kulcsokkal, mint az Apostoli Szentszék jelét.

Ma már helyesen, azt az ünnepséget, amivel a Római Pápa ünnepélyesen megkezdí pápaságát nem hívják „megkoronázásnak”, mint ahogy azt a múltban nevezték. A pápa teljes joghatósága attól a pillanattól kezdődik, amikor elfogadja a Konklavé bíborosainak jelölését, és nem a megkoronázástól, mint a világi királysá-

gokban. Ezért az ilyen ceremóniát egyszerűen csak úgy nevezik, mint Péteri Szolgálat ünnepélyes kezdete, mint ahogy az XVI. Benedek esetében is történt az idén április 24-én.

A Szentatya, XVI. Benedek pápa úgy határozott, hogy nem használja a tiarát személyes, hivatalos címerében, hanem csak egy egyszerű mitrát tüntet fel, ami nem emelkedik egy kis rész és a kereszt fölé, mint amint az a tiara esetében volt szokás. A pápai címerben megjelenített főpapi mitra emlékeztet a tiara jelképiségére, mert ezüst alapon három aranycsíkot hord magában (a fent említett Rendi, Joghatósági és Tanító hatalmat), melyek közepén függőleges összekötődnek azt jelképezve ezzel, hogy e három ugyanabban a személyben egyesül.

Teljesen új jelkép azonban XVI. Benedek pápa címerében a pallium jelenléte. Nem hagyomány, de legalábbis újszerű, hogy a Római Pápák címerükben feltűntetik a palliumot. Mindenesre a pallium a Római Főpap tipikusan liturgikus jelképe, és nagyon sokszor megjelenik az antik pápai ábrázolásokon. Utal arra, hogy a pápa a Krisztustól rá bízott nyáj pásztora. Az első századokban a pápák valódi báránybőrt viseltek a vállukra vetve. Majd egy fehér gyapjú szalag váltotta fel, melyet

erre a célra nevelt bárányokból nyertek. A szalagot néhány kereszt díszítette, melyek az első századokban fekete színűek vagy olykor vörösek voltak. Már a IV. században is jelen volt kifejezetten a pápa saját liturgikus, tipikus jelképeként. A pallium érsek metropolitáknak való átadása a pápa részéről a VI. században kezdődött. A pallium hordásának kötelezettsége kinevezésük után a IX. századtól kezdődött. Az a híres képsorozat, amely a Szent Pál Bazilika falait díszíti és a történelem összes pápáját megjeleníti (annak ellenére, hogy a legelső ábrázolása teljesen kitalált), nagyon sok pápát ábrázol palliummal, különösképpen pedig az V-től a XIV-ig századig. A pallium tehát nem csak a pápai joghatóságot kifejező jelkép, hanem kifejezett és testvéri jele annak, hogy ezt a jurisdiciót a pápa megosztja az érsek metropolitákkal, és ő általuk a püspökökkel és azok suffragáneusaival. Látható jele ez tehát a kollegialitásnak és a szubszidiaritásnak. A keleti püspökök is használják ennek antik formáját, a palliumhoz hasonló *omophoriont*.

A címertanban általában – legyen az világi vagy egyházi, de legalább is az alsó rétegeknél – az volt használatos hogy a pajzs alatt egy szalagot vagy tölcserdíszet helyeznek el, ami mottót ad vagy

éppen megosztja a címert. Egyetlen egy, vagy csak néhány szóban közli az elképzelést vagy az életcéljait az illetőnek. Joseph Ratzinger bíboros érseki és bíborosi címerében a következő mottó állt: „Cooperatores Veritatis”. Megmarad az ő saját, személyes programjának és elképzelésének, de nem jelenik meg a pápai címerben, hűen követve ezzel az utóbbi évszázadok Római Pápai-nak közös hagyományait. Mind-

annyian emlékezünk arra, hány-szor idézte fel II. János Pál pápa az ő mottóját „Totus Tuus”, noha nem volt címerén feltüntetve. Az, hogy nem szerepel a pápai címeren a mottó, még nem jelenti azt, hogy hiányzik a program, éppen ellenkezőleg, kifejezi a hitből, reményből és szeretetből fakadó, minden elképzelés irányába való kirekesztés nélküli nyitottságot.

(Ford.: Horváth Tamás)

ZENIT

**A MENNY MELY RÉSZE VAN KIJELÖLVE
A MEG NEM KERESZTELTE GYERMEKEK ÉS SZEMÉLYEK
LELKÉNEK?**

Peter Gumpel atya válaszol

A menny mely része van kijelölve az olyan gyermekek lelke számára, akik a szülés előtt vagy rögtön utána meghalnak, tehát mielőtt meg lennének kereszttelve, vagy az olyan gyermekek lelke számára, akik művi vetélés áldozatai lesznek?

Egyre gyakrabban az ilyen jellegű kérdések. Ezért maga II. János Pál pápa felkérte a Nemzetközi Teológiai Bizottságot 2004. október 7-én, hogy folytassanak elmélyült kutatásokat az olyan személyek lelke sorsára vonatkozóan, akik keresztség nélkül halnak meg.

Hogy ezt az oly érdekes témát elmélyítse, a *Zenit* interjút készített egy szaktudóssal, *Peter Gumpel* jezsuita atyával, aki ezen a téren már jelentős kutatásokat folytatott.

„Azoknak a lelkeknek a helyzete, akik úgy jutnak a mennybe nincsenek megkeresztelve, úgy tűnik, csak marginális probléma, valójában néhány dogmatikai tétel egybevetésén áll” – mondja Gumpel atya.

„A katolikus tanítás szerint mindenki az áteredő bűnnel születik, senki nem juthat el a boldogító színelátásra, ha az áteredő bűn nincs lemosva róla. A rendes út a keresztség felvételének az útja, ez ugyanis a tévedhetetlen eszközünk, hogy biztosítsuk a teljes boldogságot a boldogító színelátásban.”

Mi történik azokkal, akik keresztség nélkül halnak meg?

Gumpel: Míg a történelem folyamán eltérő vélemények születtek a kérdéssel kapcsolatban, az Egyház legfőbb Tanítóhivatalának meg lehetőségen pontos dokumentumai és megállapításai vannak.

Részletesebben, a Szent Ágoston és Pelágiosz közötti harcban ez utóbbi tagadta az áteredő bűnt, míg az egyházdoktor Ágoston állította a létezését. Szent Ágoston idejében az a tanítás létezett, mely szerint az Egyházon kívül nincs üdvösség, és ezért azok a személyek, akik nem

lettek megkeresztelve, felnőttek és gyermekek egyaránt, nem juthatnak el az üdvözítő színelátásra.

Szent Ágoston ebben a kontextusban beszél a keresztség nélkül meghalt gyermekekről, és a pokolba helyezi őket, azt mondva, hogy a pokol tüzének vannak kitéve, bár „nagyon enyhe” lángoknak. Ezzel a megoly kemény véleménnyel szemben az a probléma támad, hogy Szent Ágoston gondolt-e valaha a vízzel történő keresztség helyettesítésére. Például a vágykeresztségre.

A katekumenek, akik már kimutatták az akaratukat, hogy belépnek az Egyházba a keresztség révén, talán üdvözülhettek. Azok a katekumenek is, akik nem lettek vízzel megkeresztelve, de vértanúságot szenvedtek, a Krisztusba vetett hitük révén, biztosan üdvözülhettek. Ebben az esetben ugyanis megjelenik a vérkeresztség fogalma.

Szent Ágostonnál teljesen hiányzik az a tanítás, mely szerint a személyeknek meglehet az a vágyuk, hogy belépjenek az Egyházba.

Aquinói Szent Tamás viszont egy másik, Szent Ágostonétól eltérő szemléletet mutat be, nem igaz?

Gumpel: Pontosan így van. Szent Tamás és a skolasztikusok felhagynak Szent Ágoston teóriájával, mely szerint a meg nem keresztelt gyermekek – bár enyhe formában – a pokolba jutnak. Egy közbülső formát hoznak létre, mely *limbusként* ismert. Egy teológiai konstrukcióról van itt szó, hogy megmagyarázzák azoknak az emberi lényeknek az állapotát, akik meghaltak, de nincsenek a mennyben.

Ezt a limbusról szóló elképzelést az Egyház soha nem tárta elő kötelező módon?

Gumpel: Az 1954-es évben egy kimerítőnek nevezhető tanulmányt készítettem, amelyben megvizsgáltam minden olyan érvet, melyet a tévedhetetlen Tanítóhivatal által kifejtett tétel érdekében alkalmaztak. Minden egyetemes zsinatot áttanulmányoztam, és arra a következtetésre jutottam, hogy a limbus nem kötelező válasz.

Gyakran ismételtetett vélemény volt ez, de anélkül, hogy elvégezték volna az egyetemes zsinatok történet-kritikai vizsgálatát. A II. Vatikáni Zsinat előkészületében mindezt egy olyan szkéma készítette elő, amelynek ezt a címet adták: „Megőrizni a maga tisztaságában a hitletéteményt”.

Sajátos módon, a Nápolyi Teológiai Kar ösztönzésére ebben a dokumentumba bevettek egy tizenegyedik fejezetet, amely formálisan elítélte azokat, akik a limbust támadták. Amikor ez a tervezet eljutott az Általános előkészítő bizottsághoz, vagyis a Zsinatot előkészítő legmagasabb bizottsághoz, a bíborosok és püspökök részéről olyan nagy lett az ellenállás, hogy elhatározták: ezt a fejezetet törlik, kifejezetten utalva az általam végzett és később publikált pontos kutatásokra.

Mit mond ezzel kapcsolatban a Katolikus Egyház Katekizmusa?

Gumpel: Az 1992-ben kiadott Katolikus Egyház Katekizmusa az 1261. számot pontosan a keresztség nélkül meghalt gyermekek sorsának szenteli, és ott látható: lehet remélni, hogy ők is eljuthatnak a boldogító színelátásra.

Ezt írja a *KEK*: „Ami a keresztség nélkül meghalt gyermekeket illeti, az Egyház csak annyit tehet, hogy rábízza őket Isten irgalmasságára, amint azt teszi a számukra rendelt külön temetési szertartásban. Végző soron egyrészt Isten nagy irgalmassága, aki azt akarja, hogy »minden ember üdvözljön« (1Tim 2,4), másrészt Jézus gyöngédsége a gyermekek iránt, hiszen ő mondta: »Engedjétek, hadd jöjjenek hozzám a kicsinyek, ne akadályozzátok őket« (Mk 10,14), lehetővé teszi számunkra a reményt, hogy a keresztség nélkül meghalt gyermekeknek is létezik út az üdvösséghez. Annál inkább sürgető az Egyház fölemelt szava, hogy ne akadályozzák a kisgyermeket, akik a szent keresztség ajándéka által Krisztushoz jönnek.»

Itt egy rendkívül fontos elemmel találkozunk, amely egy nyitottabb szempontra tár utat, s az Egyház rendes tanítóhivatalának egy megnyilatkozásáról van szó. Teljes bizonyossággal nem mondhatjuk, hogy üdvözlnek, de remélhetjük. És az a tény, hogy remélhetjük – amint a *KEK* kifejezi –, az értelmező kulcsszó. Nyilvánvalóan senki sem remél, és nem tud remélni egy olyan dologban, amiről biztos, hogy nem lehetséges.

Mi az alapja ennek a reménynek?

Gumpel: Az első megfontolás, amit meg kell tennünk: minden emberi lény, akár még magzati korban az anyaméhben vagy embrióként, az emberi család részét képezi, s így ontologikusan kapcsolatban áll

minden emberrel, még Jézus Krisztussal is, aki az új emberiség feje, az új Ádám.

Aztán: a Szentírásból tudunk Isten egyetemes üdvözítő akaratáról; Krisztus mindenkinek a Megváltója, s azt akarja, hogy mindenki üdvözljön. Továbbá: Krisztus létrehozta az Egyházat, mely látható szervezet is, s megalapította a keresztség szentségét is. S mivel a keresztség tévedhetetlen eszköz, mindent meg kell tennünk azért, hogy megkereszteljük a személyeket.

No, de mit lehet tenni azokkal, akik – bárki hibáján kívül – nem kaphatják meg a vízzel való keresztséget? Kell lennie valamiféle más eszköznek is, mely fenntarthatja Isten egyetemes üdvözítő szándékát.

Hogy ez a más eszköz mi lehet, azt nem tudjuk, és hatalmas mennyiségű feltételezés létezik, például: azok, akik egészen kicsi gyermekek voltak, olyanoknak is maradnak, vagy pedig a halál után más állapotuk lesz? Lehetséges, hogy isteni megvilágosítást kapnak azzal a képességgel, hogy Isten mellett vagy ellene tudjanak dönteni?

Mások azoknak a szülőknek a vágyára hivatkoznak, akik jó katolikusok, akiknek gyermekük fogant, és akik minden bizonnyal elvitték volna a keresztségre, ha az lehetséges lett volna. Meg lehet kérdezni: elég a szülők vágya, vagyis elég az Egyház vágya?

Biztos, hogy ha mi nem is tudjuk biztonsággal megjelölni, milyen más eszköz révén üdvözülhetnek, megmarad a Krisztussal és az egyetemes üdvözítő akarrattal való egységük ténye. Ez a legfontosabb pont.

Miért kérte a pápa a Nemzetközi Teológiai Bizottságtól, hogy folytasson elmélyült kutatásokat?

Gumpel: Ma még összetettebb a probléma, mert törvényekkel legalizálták a terhességek megszakítását, sok gyermeknek oltják ki az életét, akik egyébként meg lettek volna keresztelve.

Nem ismerem részleteiben a Szentatya szándékait, de azt egyáltalán nem gondolom, hogy hátrafelé szándékozna lépni. A kérdés inkább lelkipásztori jellegű, mert amikor 1954-ben írtam azokat a tanulmányaimat, kevés eset volt, ma pedig megsokszorozódott az abortuszok száma, a kísérletezések és manipulációk a magzatokkal, az ebbe belevont emberi lények száma végletesen megsokszorozódott. Talán ötvenszeresére növekedett a korábnál, és egyre egyetemesebbé válik.

Végül marad a léleknek és sorsának misztériuma...

Gumpel: Pontosan így van. Mi komolyan vesszük az éppen megfogant parányi emberi lényt, és emberi személynek hívjuk. Ha így van, akkor milyen lesz a végső állapota? Arra lesz rendelve, hogy magzat maradjon? Vagy növekedni fog? Biztos, hogy immár kiszabadult a testből. De ha azt mondjuk, hogy lelke van, milyenné lesz ez a lélek? Ez a lélek magzati állapotban marad, csecsemőként, vagy pedig fejlődni fog?

Keresztényként határozottan visszautasítunk bármiféle eugenetikai megközelítést. Például a sérült gyermekek nem maradnak hátrányosak, amikor eljutnak a boldogító színelátásra, mert már nincs testük, a lélek pedig nem sérült.

Ezeknek a gyermekeknek a lelke nem károsodott, tehát el tud jutni a mentális képességek teljes kifejlődésére. Mindent összevetve, sok érv van, ami miatt megéri remélni.

Forrás: „Quale parte del cielo è destinata alle anime di bambini e persone non battezzati?”, in *Zenit* 2004. 12. 12. (ZI04121209). (Fordította: Ivancsó István)

ZENIT

A PÁPA KERESI A KELETI EGYHÁZAKKAL 451-BEN LÉTRE- JÖTT SZAKADÁS RENDEZÉSÉT

Ülésezik a Teológiai Párbeszéd Bizottsága

II. János Pál pápa 2005. január 28-án, pénteken kifejezésre juttatta a vágyát, hogy legyőzzék azokat a megoszlásokat, amelyek Rómát és a keleti Egyházakat több mint ezeröttszáz éve elválasztják, amikor néhány képviselőjükkel találkozott.

A Szentatya a katolikus Egyház és Kelet ősi Egyházai közötti Teológiai Párbeszéd Nemzetközi Bizottságának (melyet 2003-ban hoztak létre) plenáris ülésével kapcsolatban fogadta kihallgatáson a keresztény testvéreit. A Bizottság csütörtöktől ülésezik Rómában a következő témáról: „Az Egyház mint közösség”.

Ezek az Egyházak azért szakadtak el Rómától, mert nem fogadták el a 451-es Kalkedóni Zsinat néhány krisztológiai megfogalmazását.

Ez immár a második ilyen jellegű találkozó, a Bizottság első ülésése után, amely 2003-ban volt, Kairóban.

Az angol nyelven a vendégeihez intézett beszédében a pápa elmondta, hogy egyesül velük az imádságban: „Hogy a valódi közösségi kapcsolataink véglegesen megerősödhessenek a közösségnek olyan lelki-sége révén, amely a bennünk lakozó Szentháromság misztériumát szemléli”. Így lehet „meglátni, mi az, ami másokban Isten ajándékaként elfogadható és megvalósítható pozitívum”.

„Ezekkel az érzésekkel bátorítalak további erőfeszítésre benneteket, hogy mozdítsátok elő a Kelet és Nyugat keresztényeinek kölcsönös megértését és közösségét, és kérem a mindenható Isten kegyelmét a döntéseitekre” – fogta hozzá a pápa.

A hetvenes évektől kezdve a Szentszék már írt alá nyilatkozatokat ezeknek az Egyházaknak a képviselőivel, amelyek lehetővé tették régi, főleg nyelvi jellegű félreértések megvilágítását, melyek a Jézus egyetlen személyében lévő isteni és emberi természetére vonatkoztak.

Ez a párbeszéd tette lehetővé, hogy jelenleg elmondhatjuk: a katolikus Egyház és Kelet ősi Egyházai ugyanazt a hitet vallják Jézusban, aki valóságos Isten és valóságos ember.

Johan Bonny, aki a Kelet ősi Egyházaival való kapcsolat felelőse a Keresztények Egysége Pápai Tanácsban, megerősítette a Vatikáni Rádióknak, hogy Kelet Egyházai „nagyon mély lelkeséggel rendelkeznek, különösen a szerzetesi élet és a liturgia terén, amely nagyon intenzív imádságra alapozódik”.

Mindezek az Egyházak, továbbá, „olyan közegben élnek, ahol leggyakrabban az iszlám a legelterjedtebb vallás; az évszázadok folyamán pedig kifejlesztettek egy életmódot és túlélési módot ebben a közegben”. Majd hozzáfűzte: „Ismernek egy bizonyos lelkipásztori bölcsességet a muzulmán világgal való együttélésben”.

Ami a katolikus Egyházzal való nézetkülönbségek forrásait illeti, Bonny aláhúzta, hogy ezek főleg a Kalkedóni Zsinatnak Jézus Krisztusra alkalmazott definíciójából származnak, „aki teljesen az Isten Fia és teljesen az ember fia; tökéletes az istenségében és tökéletes az emberségében”. A Kalkedóni Zsinat azt mondta, hogy egyetlen személyről van szó, két természettel. De Kelet Egyházainak nehézségbe ütközött megérteni „ezt a nyelvezetet a két természetről”, mert „az ő kultúrájukban és az ő nyelvükben másféle terminológia létezett, amely nem egyezett teljesen a göröggel. Tehát nem csupán, hanem főleg terminológiai problémáról volt szó.”

A teológiai problémát a hatvanas évek végén megoldották, s a következő évtizedben „krisztológiai nyilatkozatokat írtak alá, előbb VI. Pál pápa, majd II. János Pál pápa ezeknek az Egyházaknak a pátriárkáival”, melyekben megállapították, „hogy ma ugyanazt a hitet valljuk”. „Tegyük félre a múltat, és korszerű nyelvhasználattal mondjuk ki, mi a mi hitünk. Ma elmondhatjuk, hogy ugyanazt a hitet valljuk Jézus Krisztusban, aki tökéletes istenségében és tökéletes emberségében” – folytatta Bonny.

Azzal kapcsolatban, hogy milyen gazdagodás származhat a katolikus Egyháznak a keleti Egyházak irányából, Bonny aláhúzta a keleti liturgikus hagyomány becses értékét, „amely szép, gazdag és mélységes”, „sőt, egy kissé misztikus is”, valamint a szerzetesi élet értékét, melynek eredete Egyiptomban és Szíriában van. Majd hozzáfűzte: „A bölcsesség érlelte meg őket, hogy kisebbségként fenn tudjanak maradni a nagy muzulmán többségben. Hosszú történet ez számukra. Mindenekelőtt el kellett fogadniuk, hogy kisebbségben vannak, mindazzal, amit ez magába foglal.”

„Azt a párbeszédet is, amelyet mi ma párbeszédnek mondunk, a maguk módján már évszázadokon keresztül folytatták. Fel tudják nekünk

mutatni, hogyan lehet hűségesnek maradni a keresztény hithez, és hogyan lehet Jézus Krisztus tanúivá lenni ebben a világban.” Majd végül így zárta: „Úgy gondolom, sok tanulnivalónk van tőlük”.

Forrás: „Il Papa cerca di superare lo scisma creatosi con le Chiese d’Oriente nell’anno 451”, in *Zenit* 2005. 01. 28. (ZI05012811). (Fordította: Ivancsó István)

ZENIT

AZ APOSTOLI SZENTSZÉK FELHÍVÁSA A SZENTFÖLD KERESZTÉNYEI ÉRDEKÉBEN A NAGYPÉNTEKI GYŰJTÉS KAPCSÁN

A Keleti Egyházak Kongregációja felhívással fordult a világ minden katolikusához, hogy konkrétan segítse a Szentföld keresztényeit.

Ennek a vatikáni szervezetnek a prefektusa, I. Ignace Moussa Dauod arra emlékeztetett, hogy a pápák „úgy rendelkeztek, hogy Nagypénteken, miközben az egész Egyház a szenvedő Krisztus arcát szemléli, ne feledkezzenek meg az imádságról és egy »szeretetből fakadó gyűjtésről«, hogy ezzel támogassák az »élő köveket«, akik a szent helyeken élnek meg a keresztény hitüket”.

„Minden esztendőben rendszeresen körlevelet bocsátanak ki a Nagyböjt kezdetén – szögezte le néhány nyilatkozatában a Vatikáni Rádióknak – a katolikus Egyház minden püspökének, és az egész világ apostoli nunciusainak, hogy lelki és anyagi nagylelkűséggel vegyék körül a katolikus testvéreket, valamint a más egyházakhoz és keresztény közösségekhez tartozókat, akik erősen szenvednek a Krisztushoz és az Egyházhoz való hűségük miatt, és arra kényszerülnek, hogy elhagyják szülőföldjüket a béke folyamatos hiánya miatt.”

Ez a gyűjtés olyan hagyomány, amely az ősegyház idejébe nyúlik vissza. Maga Szent Pál apostol buzdította ugyanis Kis-Ázsia keresztényeit, hogy támogassák jeruzsálemi testvéreiket.

V. Pál pápa volt az, aki az 1618. január 22-én kibocsátott „Coelestis Regis” kezdetű brevéjében először fogalmazta meg a célt, majd pedig XIV. Benedek pápa megerősítette az „In supremo militantis Ecclesiae” kezdetű, 1746. január 7-én kibocsátott apostoli brevéjével.

Ami a 2005-ös híradást illeti, I. Ignace Moussa Dauod öbaldogsága emlékeztetett a múlt év Húsvétja utáni szentföldi látogatására, s kifejtette: „A Szentföldnek mindig arra kell figyelmeztetnie, hogy a pápa mindig közel van, és az egész Egyházat átfogja a szolidaritás ilyen ölelésével”.

A bíboros aztán arra irányította a figyelmet, „hogy a keresztények, zsidók és muzulmánok kölcsönös tiszteletben adják tanúbizonysá-

gát a világ előtt annak, hogy az egy Istenben való hit nem csak lehetséges, hanem a béke és a fejlődés hordozója az ő teremtett világa számára”.

Forrás: „Appello della Santa Sede in favore dei cristiani della Terra Santa – In occasione della Colletta del Venerdì Santo”, in *Zenit* 2005. 03. 22. (ZI05032201). (Fordította: Ivancsó István)

ZENIT

XVI. BENEDEK PÁPA HÚSVÉTI ÜDVÖZLETE A KELETI EGYHÁZAKNAK

XVI. Benedek pápa 2005. május 2-án, vasárnap húsvéti üdvözlét küldte a keleti Egyháznak – különösen az ortodoxoknak –, akik ezen a napon ünnepelték a Húsvét ünnepét, mivel a Julián-naptár szerint ebben az esztendőben erre a napra esett.

„Ezen kedves testvéreim felé fordulok a hagyományos, örömteli köszöntéssel: *Khrisztosz aneszté!* Igen, Krisztus feltámad, valóban feltámadt” – hangoztatta a pápa.

„Szívből kívánom, hogy a Húsvét ünneplése legyen számukra hitből fakadó és örömteli istentisztelet az iránt, aki a mi közös Urunk, és aki arra hív bennünket, felelősségteljesen haladjuk a teljes egység felé” – fűzte hozzá.

Róma püspöke ezzel a köszöntéssel vezette be a „Regina Caeli” imádságot, amit első alkalommal imádkozott az új lakosztályának ablakából, a Szent Péter téren egybegyűlt zárandokok ezreivel.

Első pápai üdvözlésében, április 20-án, XVI. Benedek pápa megerősítette a kötelezettségét, hogy keresi a keresztények közötti teljes egységet.

Április 25-én találkozott az ortodox Egyházak és a keleti ortodox Egyházak képviselőivel, akik egy nappal előbb részt vettek a pápai szolgálatát ünnepélyesen kezdő szentmisén. A találkozó folyamán megmagyarázta, hogy a „visszafordíthatatlan” folyamat „a Jézus által akart teljes egység felé az ő tanítványai számára konkrét tanulékonyságot jelöl ki az iránt, amit a Szentlélek mond az Egyháznak, bátorságot, tapintatot, állhatatosságot, reménységet, hogy elérjük a végső célt”.

II. János Pál pápa több alkalommal kifejezte kívánságát, hogy a különböző keresztény felekezetek egyetértésre jussanak a Feltámadás Húsvétjának ugyanazon a napon való ünneplésében, amely a teljes egység keresésének egy jele.

Már a II. Vatikáni Zsinat (1962-1965) is kifejezte kívánságát a „Sacrosanctum Concilium” kezdetű liturgikus konstitúciónak függelékében, hogy az Egyházak között megszülethessen az egyetértés, amelynek

eredménye a Húsvét ünneplésének közös dátuma lenne. Majd pedig egy ökumenikus párbeszéd folyamán, amit a szíriai Alappóban tartottak 1997. március 5. és 10. között, néhány megoldási javaslatot hoztak.

Mindazonáltal, a történelem folyamán beigazolódott, hogy a keleti és a nyugati keresztények egy és ugyanazon napon tudják ünnepelni a Szent Húsvétot, amint az 2004-ben, és előtte 2001-ben is történt.

A Húsvét ünneplésének dátuma közötti eltérést a XIII. Gergely pápa által megreformált liturgikus kalendárium bevezetése okozta 1582-ben. A keleti keresztények, legnagyobb részt az ortodoxok, mégis folytatták a Húsvét dátumának kiszámítását a régi Julián-naptár szerint, amit Julius Cézár vezetett be Kr. e. 46-ban.

Forrás: „Il Papa porge i suoi auguri alle Chiese orientali per la Pasqua”, in *Zenit* 2002. 05. 05. (ZI05050209).
(Fordította: Ivancsó István)